

Brüssel, 12. juuni 2025
(OR. en)

9901/25

ECOFIN 709
UEM 243
SOC 378
EMPL 248
COMPET 488
ENV 471
EDUC 220
ENER 211
JAI 775
GENDER 90
JEUN 120
SAN 295
ECB
EIB

MÄRKUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Teema: Euroopa poolaasta – horisontaalne märkus riigipõhiste soovitude kohta

Delegatsioonidele edastatakse eesistujariigi koostatud horisontaalne märkus 2025. aasta riigipõhiste soovitude kohta.

HORISONTAALNE MÄRKUS

NÕUKOGUS JA EUROOPA ÜLEMKOGUS RIIGIPÕHISTE SOOVITUSTE JA EUROOPA POOLAASTA PAKETI (KEVAD 2025) ÜLE PEETAVA POLIITILISE ARUTELU ETTEVALMISTAMINE

Komisjon esitas 4. juunil 2025 oma Euroopa poolaasta kevadpaketi. See sisaldab riigiaruandeid ja riigipõhiseid soovitusi käsitlevaid soovitusi iga liikmesriigi kohta. Nõukogu võtab riigipõhised soovitused eeldatavasti vastu nõukogu 8. juuli 2025. aasta istungil.

Käesoleva, enne riigipõhiste soovituste arutamist ja vastuvõtmist esitatava horisontaalse märkuse eesmärk on anda panus Euroopa majanduslikku ja sotsiaalset olukorda käsitlevasse poliitilisse arutellu, kirjeldades üksikasjalikult praeguseid väljakutseid ja poliitilisi võimalusi konkurentsivõime suurendamiseks, nagu on esitatud riigipõhistes soovitustes. Arutelus rõhutatakse riigipõhiste soovituste asendamatu rolli majandus- ja tööhõivepoliitika koordineerimise edendamisel kogu Euroopa Liidus ning nõukogu väljakujunenud rolli Euroopa poolaasta protsessis.

Sellise erandliku, väljakujunenud Euroopa poolaasta tavast kõrvale kalduva lähenemisviisi pakkus pretsedenti loomata välja eesistujariik seoses kevadpaketi hilinenud avaldamisega (4. juunil 2025) ja vajadusega anda sisuline panus Euroopa Ülemkogu 26.–27. juuni 2025. aasta aruteludesse.

Käesolev märkus põhineb Euroopa poolaasta kevadpaketi aruannetel ja analüüsidel.

Euroopa poolaasta 2025. aasta tsükkel: jätkusuutlikkuse ja konkurentsivõime tugevdamine ülemaailmse ebakindluse tingimustes

Kaubanduse ja julgeolekuga seotud olukorra ülemaailmse volatiilsuse kontekstis peaks ELi majandus prognooside kohaselt lähiaastatel pidevalt kasvama. Majanduskasv tuleneb eelkõige tugevast tööturust ja inflatsiooni vähenemisest, mis aitavad kaasa reaalpalkade taastumisele ja suurendavad nõudlust. Geopoliitilised pinged ja kaubandushäired kujutavad endast majanduse arengu jaoks siiski märkimisväärseid riske. Euroopa finantssektorid on nende väljakutsete ees jätkuvalt vastupidavad ja pakuvad majandusele stabiilset rahastamist.

Konkurentsivõime tugevdamise poliitika on keskse tähtsusega, et anda ELi majandusele hoogu ja edendada kestlikku jõukust. ELi majandusstrateegia üheks põhiprioriteediks on konkurentsivõimet pärssivate struktuursete tõkete kõrvaldamine. Tootlikkuse kasv on maha jäänud, mis pärsib innovatsiooni. Lisaks on regulatiivne keerukus ja halduskoormus olnud investeeringutele suureks takistuseks, mõjutades eelkõige VKEsid. Samuti piirab kvalifitseeritud tööjõu ulatuslik nappus majandustegevust ning pärsib innovatsiooni ja tootlikkust, samal ajal kui suured energiakulud ja erasektori piiratud juurdepääs rahastamisele neid väljakutseid veelgi raskendavad. Geopoliitiline maastik mõjutab ka investeeringute dünaamikat, kuna taristuprojektide puhul esineb viivitusi, mis on osaliselt tingitud ebapiisavast planeerimisest ja poliitiliste prioriteetide muutumisest.

Euroopa poolaasta on võtmetähtsusega koordineerimisvahend selle tagamiseks, et riiklikud reformid ja investeeringud kajastaksid kogu ELi hõlmavaid eesmärke, käsitledes samal ajal riikide konkreetseid vajadusi. Riigipõhiste soovitude eesmärk on pakkuda iga liikmesriigi konkreetsetele probleemidele kohandatud üksikasjalikke ja sidusaid poliitilisi suuniseid, austades samal ajal liikmesriikide jaoks vajalikku poliitilist vabadust. 2025. aasta riigiaruannetes on esitatud konkurentsivõime kompassi ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtetega kooskõlas olev põhjalik majandus-, tööhõive- ja sotsiaalarengu analüüs, mis on riigipõhiste soovitude aluseks ning milles vaadatakse samal ajal läbi edusammud varasemate riigipõhiste soovitude täitmisel ja nende kooskõla eelarve-eesmärkidega.

Seistes silmitsi Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast tulenevate probleemidega, peab Euroopa suurendama oma kaitsevõimet ja looma tugeva tööstusbaasi. Sellega seoses on praeguseks 16 liikmesriiki taotlenud stabiilsuse ja kasvu pakti kohase riikide vabastusklausli aktiveerimist, et suurendada oma kaitsekulutusi ELi eelarvereeqlite raames. Neid taotlusi võetakse arvesse, kui analüüsitakse liikmesriikide keskpika perioodi kavade rakendamisel tehtud edusamme ja hinnatakse nende vastavust kevadpaketi osana esitatud Euroopa majanduse juhtimise raamistikule. Nõukogu poolt juulis aktiveeritav riikide vabastusklausel peaks hõlbustama üleminekut struktuurselt suurematele kaitsekulutustele liikmesriikides, tagades samal ajal võla jätkusuutlikkuse.

Eelarvejärelevalve

2025. aasta kevadpaketi viiakse reformitud stabiilsuse ja kasvu pakti raames lõpule eelarvejärelevalve esimene aastane tsükkel. See hõlmab põhjalikke hindamisi selle kohta, kas liikmesriigid järgivad soovitatud netokulude kasvu, ning reformide ja investeeringute kohta, millega toetati mitmes liikmesriigis eelarve kohandamise perioodi pikendamist. Eelkõige liikmesriikide puhul, kelle suhtes kohaldatakse ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust, tagavad rakendamise hindamised, et parandusmeetmeid tõepoolest ka võetakse. Selline terviklik lähenemisviis eelarve juhtimisele rõhutab, kui olulised on need hindamised laiemal majanduse juhtimise nurgakivina.

Samuti on vaja struktuurireforme, et tagada riigi rahanduse pikaajaline jätkusuutlikkus.

Mitmel liikmesriigil soovitatakse võtta meetmeid, et muuta pikaajalise hoolduse süsteem kulutõhusamaks, kindlustades tervishoiu- ja pensionisüsteemi pikaajalise jätkusuutlikkuse. Mis puudutab maksustamist, siis tehakse soovitustes ettepanek maksusüsteemi lihtsustada, ühtlustada eri liiki varast saadava tulu maksustamine, parandada maksukuulekust, sealhulgas käsitleda agressiivse maksuplaneerimise riske, piirata maksukulusid ja laiendada maksubaasi. Mõnel liikmesriigil soovitatakse süsteemi õigluse tagamiseks vähendada madala sissetulekuga töötajate maksukoormust ja käsitleda tööleminekut pärssivat maksustamist tööturul, näiteks suurendada pensionieale lähenevate inimeste jaoks stiimuleid jätkata töötamist. Samuti soovitatakse mõnel liikmesriigil parandada oma riigi rahanduse kvaliteeti, tagades avaliku sektori kulutuste tõhususe, sealhulgas kulutuste läbivaatamise kaudu, ning tugevdada avaliku sektori investeeringuid, näiteks kiirendades küpsete investeerimisprojektide elluviimist ja kaasates erainvesteeringuid.

Konkurentsivõime

Konkurentsivõime tugevdamine on ELi majanduspoliitika keskmes. Euroopa Komisjoni avaldatud konkurentsivõime kompassis on esitatud prioriteedid ja meetmed, mis suunavad komisjoni tööd järgmise viie aasta jooksul. Nende hulgas on innovatsioonilõhe kaotamine, liigse sõltuvuse vähendamine, julgeoleku suurendamine ja süsinikuheite vähendamiseks tehtavate jõupingutuste edendamine. Kõigi sektorite konkurentsivõime suurendamiseks nähakse konkurentsivõime kompassis ette horisontaalse tugisüsteemi meetmed, mis keskenduvad Euroopa konkurentsivõime toetamiseks soodsa majanduskeskkonna loomisele. Nende hulgas on õigusraamistike lihtsustamine, et vähendada halduskoormust ning suurendada kiirust ja paindlikkust, ühtse turu pakutavate võimaluste täielik ärakasutamine tõkete kõrvaldamise abil, rahastamise võimendamine muu hulgas hoiuste ja investeringute liidu kaudu, oskuste ja kvaliteetsete töökohtade edendamine ning samal ajal sotsiaalse õigluse tagamine, samuti ELi ja liikmesriikide tasandi poliitika koordineerimise tõhustamine.

Lisaks on suured energiakulud tõsine takistus, mis mõjutab energiamahukate tööstusharude tegevusmarginaale. Riigipõhistes soovitusetes rõhutatakse ka seda, kui oluline on edendada rohepööret, vähendades sõltuvust fossiilkütustest ja kiirendades üleminekut vähese CO₂ heitega ja kliimaneutraalsele majandusele, sealhulgas edendades tehnoloogianeutraalsust ja taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, parandades energiatõhusust ja võrguvõimsust, sealhulgas piiriüleseid võrguühendusi, ning suurendades energiajulgeolekut. Lisaks esitatakse soovitusetes vajadus kaotada järk-järgult fossiilkütuste toetused, edendada kestlikku transporti, tegeleda roheoskuste nappusega tööturul ja toetada ringmajanduse arengut.

Tööhõive, oskused ja sotsiaalsed aspektid

2025. aasta kevadpakett on esitatud olukorras, mida iseloomustavad vastupanuvõimeline ELi tööturg, püsiv nõudlus oskuste järele ning veidi kahanev, kuid endiselt suur vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse oht. Seda arvesse võttes rõhutatakse 2025. aasta riigipõhistes soovitustes, kui oluline on edendada Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist, et suunata jõupingutusi vastupanuvõimelisema, konkurentsivõimelisema ja õiglasema ühiskonna kujundamiseks. Riigipõhiseid soovitusi käsitlevates soovitustes võetakse arvesse komisjoni järeldusi sotsiaalse lähenemise raamistiku kohta, sealhulgas komisjoni talituste avaldatud teise etapi analüüsi ning tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee mitmepoolse järelevalve läbivaatamise tulemusi.

Tööhõive tase jõudis rekordiliselt kõrgele tasemele (2024. aastal 75,8%) ja liit on saavutamas seda ELi 2030. aasta peamist eesmärki, mille kohaselt vähemalt 78% elanikkonnast töötab.

Samal ajal on tööjõupuudus endiselt laialt levinud, ületades mitmes liikmesriigis pandeemiaeelse taseme. Tööjõu nappus on eriti terav tervishoiu, pikaajalise hoolduse, ehituse, transpordi, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning inseneriteaduste valdkonnas. Sellega seoses rõhutatakse 2025. aasta riigipõhistes soovitustes vajadust kasutada täiel määral ära tööturul alaesindatud rühmade potentsiaali, et edendada suuremat tööturul osalemist, suurendada tootlikkust ja toetada ülespoole suunatud sotsiaalset lähenemist kogu liidus. Selle saavutamiseks soovitatakse liikmesriikidel tugevdada aktiivset tööturupoliitikat, parandada töötamist soodustavat maksu- ja toetussüsteemide ülesehitust ning laiendada juurdepääsu koolitusele ja täiendõppele.

Tööturupoliitika peaks toetama ka tootlikkuse ja palkade arengut keskpikas perspektiivis, et säilitada konkurentsivõime, võttes samal ajal arvesse elukalliduse tõusu. Siinkohal peaks sotsiaaldialoogi ja kollektiivläbirääkimiste mehhanismidel olema jätkuvalt keskne roll kooskõlas riigisiseste õigusaktide ja/või tavadega. Osalemist takistavate tõkete kõrvaldamine nõuab eelkõige teatavates sektorites ka töökohtade kvaliteedi ja töötingimuste parandamist ning investeringuid taskukohasesse ja kvaliteetsesse alusharidusse ja lapsehoidu. Samal ajal võiks tõhusamalt ära kasutada seaduslikku rännet, et täiendada riigisisest tööjõupakkumist ja aidata rahuldada vajadusi oskuste järele, piiramata seejuures riikide pädevust.

Riigipõhiseid soovitusi käsitlevates komisjoni soovitustes rõhutatakse ka kiireloomulist vajadust edendada inimkapitali arendamist kooskõlas vajadusega saavutada kiiremini ELi 2030. aasta peamine eesmärk, mille kohaselt osaleks igal aastal koolitustel vähemalt 60% kõigist täiskasvanutest (2022. aastal endiselt 39,5%). See on oluline konkurentsivõimelisema ja sotsiaalselt kaasavama Euroopa ülesehitamiseks. Viivitamata on vaja tugevdada haridus- ja koolitussüsteeme, pidades silmas nii tööturule sisenevaid noori kui ka täiskasvanuid, kes peavad kohanema tööturu muutuvate nõudmistega. Muret tekitab see, et hiljutiste suundumuste kohaselt on põhioskused halvenenud: tippsooritajate osakaal on vähenenud ja digikirjaoskuses on laialdaselt lünki, samal ajal kui eakad, madala kvalifikatsiooniga ja tööturult eemale jäänud inimesed on endiselt need rühmad, kes kõige väiksema tõenäosusega täiskasvanuhariduses osalevad. Nende lünkade kõrvaldamiseks soovitatakse liikmesriikidel laiendada elukestva õppe võimalusi, parandada oskuste tunnustamist, viia õppekavad ja õpetamismeetodid vastavusse tööturu vajadustega ning parandada hariduse kvaliteeti. Kuna nõudlus kõrgetasemeliste tehniliste oskuste järele suureneb – eelkõige innovatsiooni ning rohe- ja digipöördega seotud strateegilistes sektorites –, sõltub Euroopa pikaajaline konkurentsivõime loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika (MATI) valdkonna spetsialistide arvukast koolitamisest. Sellest tulenevalt soovitatakse liikmesriikidel seada prioriteediks algatused, mis suurendavad noorte osalemist MATI-valdkondades, vähendavad soolist tasakaalustamatust haridusvõimalustes ning tugevdavad koostööd haridusasutuste ja tööandjate vahel.

Teatavaid edusamme on saavutatud vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste osakaalu vähendamisel. Siiski on ELi 2030. aasta selle peaesmärgi saavutamisel, milleks on vähemalt 15 miljoni inimese vaesusest või sotsiaalsest tõrjutusest väljatoomine, tehtud seni vaid piiratud määral edusamme (2024. aasta andmete kohaselt on selliste inimeste osakaal võrreldes 2019. aastaga vähenenud vaid 2,8 miljoni inimese võrra) ning endiselt on probleeme, eelkõige laste ja haavatavate rühmade osas ja teatavates piirkondades. Sellega seoses peaksid liikmesriigid tagama sotsiaalkaitse- ja kaasamissüsteemide piisavuse ja jätkusuutlikkuse, parandades pensionide ja muude toetuste maksmist, laiendades samal ajal juurdepääsu peamistele sotsiaalteenustele, sealhulgas tervishoiule, samuti pikaajalisele hoolduse teenustele ja eluasemele. Selleks et tulla toime demograafilistest muutustest tingitud kasvava nõudlusega tervishoiuteenuste ja pikaajalise hoolduse teenuste järele, soovitatakse liikmesriikidel liikuda ennetava ja kogukonnapõhise hoolduse suunas, kasutada ära digitehnoloogiaid ning tegeleda töajõupuuduse ja piirkondlike erinevustega hoolduse pakkumises. Eluasemekulud tekitavad leibkondadele jätkuvalt suurt koormust ja mõjutavad märkimisväärselt elatustaset, samal ajal kui eluasemete pakkumine ei vasta endiselt suurele ja püsivale nõudlusele ning madala sissetulekuga ja haavatavate rühmade võimalus saada sotsiaaleluruume on halvenenud, mis põhjustab jätkuvalt suure kodutuse ohu. Nende eriti teravate probleemide lahendamiseks soovitatakse liikmesriikidel kasutada eluaseme taskukohasust mõjutavate pikaajaliste piirangute kõrvaldamiseks nii struktuurireforme kui ka sihipäraseid investeeringuid.

Kokkuvõte

Käesolevas horisontaalses märkuses rõhutatakse Euroopa poolaasta rolli poliitika koordineerimisel kogu ELis ning seeläbi konkurentsivõimele ja pikaajalisele majanduslikule ja sotsiaalsele vastupanuvõimele kaasaaitamisel. Sellega seoses võivad riigipõhised soovitused – pärast nende vastuvõtmist nõukogus – olla ELi liikmesriikidele kasulikud suunised, mis tagavad ühtse ja dünaamilise lähenemise tulevastele väljakutsetele.